

אסור להחמיץ הזדמנות להפלת המשטר באיראן

written by מאיר בן שבת | 01.01.2026

לשורה הארוכה של הטיעונים בעד ונגד פעולה צבאית יזומה באיראן נוסף בימים האחרונים שיקול משמעותי: ההשפעה שעשויה להיות למהלך כזה על גל המחאות שפוקד את המדינה.

קשה להעריך את עוצמתו האמיתית של הגל הזה ואת הפוטנציאל שטמון בו לחולל שינוי יסודי. מעבר לקושי לספק תחזית לאופן התפתחותם של אירועים כאלה בזמן התרחשותם, וכך למורכבות הזיהוי של הנקודה שבה מערכת קורסת עקב משקל מצטבר של גורמים ונסיבות, בעייתי לקבל אפילו תמונה מלאה ואמינה של המציאות. כל דיווח על ההתרחשויות מושפע מעמדתו של המדווח ומתקוותיו בנוגע להשפעתן על שרידות המשטר.

ועדיין, עם כל הסייגים המתבקשים, אפשר להתרשם כי גל ההפגנות באיראן נמצא במגמת הסלמה. עדות לכך היא הצטרפותם של ארגוני עובדים והתרחבות ההפגנות לאוניברסיטאות, לאזורים ולמגזרים נוספים, לעיתים תוך עימותים אלימים עם מנגנוני הדיכוי. כך גם ניתוק האינטרנט בידי מנגנוני השלטון, כפי שעולה מדיווחים עדכניים. למרות זאת, נראה כי בטהרן עדיין בטוחים ביכולתם להכיל את המחאות ולהימנע מאיבוד שליטה.

ההערכה הרווחת בקרב מומחים לאיראן היא שגל המחאות הנוכחי רחוק מלאיים על יציבות המשטר. העובדה שלא נוצרו בקיעים בנאמנות מנגנוני המשטר, לצד היעדרה של אופוזיציה מאורגנת שיכולה להחליף את השלטון, מעוררים ספקות באשר לסיכויי הגל הזה להסתיים באופן שונה מקודמיו.

אין בכך כדי לפטור את מקבלי ההחלטות מהדילמה. מחד גיסא, פעולה צבאית נגד איראן בשלב שבו הלהבות עדיין נמוכות עלולה לכבות כליל את האש ולהוביל להסכמה ולעמידה משותפת, גם אם זמנית, נגד התוקף החיצוני. מצד שני, פעולה כזו עשויה דווקא לתת רוח גבית למחאות, לגרום לפיצול הקשב במנגנוני הדיכוי, ובכך להפריע למאמצים נגדן. בנוסף, היא יכולה גם להביא להחרפת המשבר הכלכלי שמזין את המחאות הללו.

למה צריך לייחס לכך חשיבות כה רבה? משום שכיום יותר מבעבר ברור כי פתרון יסודי וקבוע לאתגרים שאיראן מציבה למערב ולאיומים הנשקפים ממנה כלפי ישראל יושג רק כשהמשטר יוחלף. כל זמן ש"משטר המולות" יתקיים, הוא ימשיך לחתור להגמוניה אזורית ולמחיקתה של ישראל. הוא ימשיך לבנות את יכולותיו האסטרטגיות להשגת מטרות אלה וגם יפעיל אותן.

בשונה ממשטרים דמוקרטיים, המשטר בטהרן לא מוגבל באורך כהונתו, ולא מחויב לזכות באמון הציבור. הוא יכול להרשות לעצמו לתכנן את מהלכיו לטווח הארוך, מבלי להתחשב בצרכים פוליטיים ובשיקולים קצרי טווח. האטה זמנית או הורדת פרופיל מול מכשולים, כמו זה שנשיא

ארה"ב דונלד טראמפ מגלם, אינן מהוות חריגה מהמדיניות. אדרבה, זהו מרכיב מובנה באסטרטגיה להתמודדות עם התנגדויות. מבחינתו של משטר כזה, סביר בהחלט "להוריד את הראש עד שטראמפ ילך", ואז לחזור לפעול ביתר שאת להשגת היעדים.

כשכך הם פני הדברים, אסור להחמיץ שום הזדמנות להחלפת המשטר. מאחר שהחלפה כזו תלויה בכוחות הפנימיים באיראן, חיוני למצות כל סיכוי לכך ולבחון את המהלכים הישראליים-אמריקניים גם בזיקה לכך.

אף על פי שבצמרת הישראלית והאמריקנית לא מסתירים את התקווה לכך, הפלת המשטר לא הוגדרה כיעד אסטרטגי במאמצייהן מול איראן. אפשר להבין את הסיבות לכך. גורמי המשטר היו שמחים להציג את ההפגנות כתוצר של התערבות חיצונית, וכך לפגוע בלגיטימיות שלהן. גם אם זה המצב, נכון לצפות שבשתי המדינות יראו את הפלת המשטר כמצפן להכוונת המאמצים מול איראן, ויחזרו לכך במלוא המרץ.

אתגר ההתעצמות

הציבור בישראל מתוודע מעת לעת למאמצי אויבינו בכל הזירות להתחמש ולהתעצם, על פי רוב לאחר הישג מבצעי, סיכול או בעקבות תדרוכים רשמיים של מערכת הביטחון לדרג המדיני או תדרוכים לתקשורת. יש להניח שההתעצמות האסטרטגית של יריבינו ² גרעין, טילים בליסטיים ונשק שובר שוויון ³ זוכה להתייחסות מיוחדת. דא עקא, כשמדובר בהתעצמות שאינה במאפיינים כאלה, לא ברור באיזו מידה עניין זה זוכה להתייחסות בפני עצמו בדיוני הדרג המדיני או בוועדות הכנסת, ולא כנספח לתחום אחר.

המציאות בתחומים הללו מחייבת הסתכלות שלמה וכוללת על מאמצי ההתעצמות וההתחמשות בכל הזירות ⁴ הרחוקות והקרובות, מכל הצירים ובכל הדרכים, כולל רכש, הברחה וייצור עצמי. הפיקוח בתחום זה חיוני במיוחד, משום שהשינויים בו מתרחשים בתהליך איטי בשיטת הצפרדע המתבשלת. הם מתנהלים רחוק מאור הזרקורים, והעיסוק בהם לא תמיד נמצא במקום גבוה בסדר העדיפות הלאומי.

טוב יהיה אם במסגרת ועדת החוץ והביטחון תוקם ועדת משנה שתפקח על פעילות גופי הביטחון בנושא זה. לפני הכול תנסה הוועדה להבין את היקף התופעה ואת היעילות של פעילות מערכת הביטחון וגורמי האכיפה, ותגדיר את הקווים האדומים שחצייתם מחייבת פעולה דרסטית לשינוי המצב.

במודל זה נכון יהיה לבחון גם את המצב בגבול ירדן, שפעילות ערה של המברחים מתנהלת ממנו; את הכנסת האמצעים הדו־שימושיים לרצועת עזה; את ההברחות שמתבצעות בעזרת רחפנים בין מצרים, ישראל ועזה; ובהתאמות הנדרשות יש לבחון גם את המצב במגזר הערבי בישראל.

כל זמן שההתמודדות עם תופעה זו תמשיך להתנהל כמאמצים זירתיים משניים, בלי ראייה הוליסטית וללא מנגנוני פיקוח, ההישגים מולה יהיו זמניים ובעלי תוחלת מוגבלת.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 02 לינואר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.